

Sara Torrekens

Advocaat – vennoot

John – John Law

JOHN JOHN

Aansprakelijkheidsrisico's na een ernstig arbeidsongeval

Go – Preventie en Bescherming

Gent, 25 april 2025

Inleiding

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

- Risico op strafvervolgning door het Openbaar Ministerie
- Strafrechtelijke veroordeling (geldboete en/of gevangenisstraf)

Burgerlijke aansprakelijkheid

- Risico op burgerlijke schadeclaims (eis tot schadevergoeding)

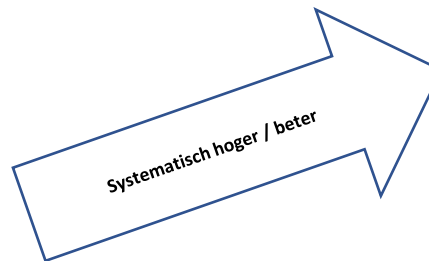
Inleiding - wettelijk kader

- **Wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn op het werk**

- Basiswet op het vlak van veiligheid & gezondheid op het werk.
- Schept een algemeen kader – meer specifieke regels via uitvoeringsbesluiten
- Ook van toepassing op de overheidssector

- **Codex over het welzijn op het werk**

- Vervangt het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB)
- Codificatie van bestaande uitvoeringsbesluiten

Inleiding

Toepassingsgebied Welzijnswet Werknemers

- Werkgevers' en 'werknemers' (art. 2 §1 1^e lid)
- Maar, daarnaast zijn er een aantal gelijkstellingen (art. 2 §1 2^e lid):
 - a) Personen die, anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst, arbeid verrichten onder gezag van een ander persoon;
 - b) *Personen die een beroepsopleiding volgen waarvan het studieprogramma voorziet in een vorm van arbeid die al dan niet in de opleidingsinstelling wordt verricht;*
 - c) *Personen verbonden door een leerovereenkomst;*
 - d) *Stagiairs;*
 - e) *Leerlingen en studenten die een studierichting volgen waarvan het opleidingsprogramma voorziet in een vorm van arbeid die in de onderwijsinstelling wordt verricht.*

Inleiding - wettelijk kader

Diverse facetten/ hoedanigheden van een school (o.a.):

- Als werkgever (ten aanzien van de eigen personeelsleden)
- Organisator van praktijklessen
- Organisator van schoolstages in bedrijven
- Als bouwheer/ opdrachtgever voor de uitvoering van werken

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Enkele voorbeelden uit de praktijk

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Case 1: ernstig ongeval tijdens praktijklessen

- Ongeval van leerling tijdens praktijklessen
- Praktijkoefening houtbewerking
- Werken aan horizontale paneelzaag
- Bewerken van kleine blokjes hout
- Leerling gebruikt geen 'duwhout' – leerling volgt niet de aangeleerde werkwijze
- Blijvende letsels op aan de hand (amputatie pink en ringvinger)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Case 2: ernstig ongeval tijdens stage

- Leerling volgt stage in een productiebedrijf
- Werkopdracht = ontmantelen van een compressor (spanningsloos)
- Stagiair werkt overwegend alleen
- Stagemeester komt regelmatig kijken
- Werkopdracht is klaar, enkel nog opruimen
- Op het einde van de werkdag komt de stagiair niet opdagen
- Stagiair wordt teruggevonden (overleden) vlakbij een elektriciteitskast (laagspanning)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Verloop van het strafonderzoek na een ernstig arbeidsongeval

- **Fase 1:** Stappenplan werkgever + onderzoek Inspectie TWW
- **Fase 2:** Pro Justitia
- **Fase 3:** Arbeidsauditoraat beslist
- **Fase 4:** Strafvervolgning (of niet)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1 – Eerste dagen na een ernstig arbeidsongeval

► Wat te doen na EAO?

- Verwittigen hulpdiensten / EHBO
- Treffen bewarende maatregelen om onderzoek mogelijk te maken
- Verwittigen interne / externe dienst PBW
- Zéér ernstig arbeidsongeval?
 - Overlijden of blijvende letsels
 - Onmiddellijk verwittigen van de Inspectie TWW
 - Actieve wachtdienst (buiten kantooruren)
 - 02 235 53 00 (NL) of 02 235 55 44 (FR)
 - Seveso-bedrijven: 02 233 45 12.
- Aangifte bij de arbeidsongevallenverzekering (8 dagen)
- Opstellen van omstandig verslag (10 dagen)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1: Eerste dagen na een ernstig arbeidsongeval

- Opstellen van een omstandig verslag
 - Bij ‘*ernstig arbeidsongeval*’
 - Ongeval op de arbeidsplaats zelf (N.B. opgepast ruime interpretatie FOD Waso)
 - Dat wegens de ernst een grondig specifiek onderzoek vereist
 - Dodelijk ongeval of ongeval dat direct in verband staat met
 - afwijkende gebeurtenis uit **bijlage I.6-1 van de Codex**
 - of met betrokken voorwerp uit **bijlage I.6-2 van de Codex**
 - en dat aanleiding heeft gegeven tot blijvende of tijdelijke letsels:
 - Blijvend letsel of tijdelijk letsel uit specifieke lijst

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1: Eerste dagen na een ernstig arbeidsongeval

► Omstandig verslag – inhoud?

- Luik 1
 - Opgesteld door de interne preventieadviseur (niveau 1 of 2)
 - Indien niet: EDPBW
- Verplichte vermeldingen, o.a.
 - Feitelijke omstandigheden
 - Gegevens m.b.t. alle betrokken partijen
 - Ao-verzekeraar
 - Slachtoffer en werkgever, andere partijen: bv. Uitzendkantoor, onderaannemer, e.d.
 - Analyse van de oorzaken
 - Primaire, secundaire, tertiaire en overige oorzaken (psychosociale)
 - Aanbevelingen om herhaling te vermijden

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1: Eerste dagen na een ernstig arbeidsongeval

➤ Omstandig verslag – inhoud?

- Luik 2: op te stellen door 'de werkgever'
 - Actieplan met preventiemaatregelen
 - Gebaseerd op de 'oorzakenboom'
 - Concrete deadlines
 - Na sociaal overleg
 - N.B.: inspectie TWW controleert de follow-up van het actieplan!

Tip: *Informeer de inspectie proactief van de opvolging*

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1: Eerste dagen na een ernstig arbeidsongeval

► Omstandig verslag – termijn voor indiening

- Termijn: 10 dagen na ernstig ao
- Te laat? Strafsancties! (art. 127 SSw.)

Tip: *contacteer vooraf de inspectie TWW ('verlenging vragen' ?)*

- Indiening van een 'voorlopig' omstandig verslag
 - Inspectie TWW mag een voorlopig verslag aanvaarden
 - Verplichte vermeldingen:
 - Identificatie slachtoffer en werkgever
 - Feitelijke omstandigheden
 - Primaire oorzaken
 - Overzicht van de nog uit te voeren onderzoeken
 - Materiële feiten waardoor geen finaal verslag kan worden bezorgd
 - Bevindingen en eventuele adviezen van CPBW

Tip: *beperk je tot de verplichte vermeldingen!*

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Invulling van de verplichtingen in de twee cases?

- Opstellen van het omstandig verslag
- Aangifte bij de arbeidsongevallenverzekering

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Case 1 – ernstig ongeval tijdens praktijklessen

- Plicht tot opstellen omstandig verslag
 - Leerlingen zijn onderworpen aan Welzijnswet wat betreft de praktijklessen
 - School = werkgever in de zin van de Welzijnswet
- Aangifte bij arbeidsongevallenverzekering?
 - Leerkrachten en ander personeel → ja
 - Leerlingen → ja (schoolverzekering met 2 luiken)
 - Dekking lichamelijke ongevallen – Arbeidsongevallen (bv. praktijklessen, stage of in het algemeen)
 - Aansprakelijkheidsverzekering (dekt BA van de school, van de leerkrachten en van de leerlingen)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Case 2 – ernstig ongeval tijdens stage in bedrijf

- Plicht tot opstellen van omstandig verslag
 - Bedrijf = werkgever in de zin van de Welzijnswet
 - School moet meewerken aan het omstandig verslag
- Aangifte bij arbeidsongevallenverzekering?
 - De school die de stage organiseert, geldt als werkgever voor de Arbeidsongevallenwet
 - School moet arbeidsongevallenverzekering afsluiten voor stagiairs (sinds 1 januari 2020 geldt uitbreiding van het toepassingsgebied van de Arbeidsongevallenwet voor stagiairs ('kleine statuten'))
 - Opgepast - mogelijk afwijkende regels (IBO, beroepsinlevings-overeenkomst e.a.)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1: Eerste dagen/ weken na het arbeidsongeval

- ▶ Inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk (TWW)
 - Sociaal Strafwetboek (Boek I, titel II)
 - Bevoegdheden van de sociaal inspecteurs (Afd. 2)
 - Bijzondere bevoegdheden inzake veiligheid en gezondheid (Afd. 3)
 - Bevel tot treffen van preventiemaatregelen om herhaling te vermijden
 - Specifieke verboden
 - Bevel tot stopzetting van de arbeid
 - Verzegelen van werkpost, machines, arbeidsplaatsen, ...
 - Verzamelen bewijsmateriaal 'à charge'

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 1: Eerste dagen/ weken na het arbeidsongeval

- Het verhoor – “*I want to see my lawyer*”
 - Proces-verbaal van verhoor
 - Art. 62 - 63 Ssw.
 - Wet van 13 augustus 2011: Salduz-wetgeving
 - Wat wordt bedoeld met een verhoor?
 - Een genotuleerd vraaggesprek
 - Afnomen door een ambtenaar met bevoegdheid
 - Doel: info verzamelen > waarheidsvinding
 - Specifieke vormvereisten
 - Verhoor als *getuige* of als *verdachte*?

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Oproeping als getuige - algemene regels (steeds van toepassing)

- Bij aanvang verhoor – verplichte mededeling van:
 - Beknopte mededeling feiten
 - Vraag en antwoord noteren in gebruikte bewoordingen
 - Voorstel opsporingshandelingen of verhoren
 - Verklaring kan worden gebruikt als bewijs in rechte
 - Niet verplicht worden zichzelf te beschuldigen (*zwijgrecht light*)
- Recht op een kosteloze kopie
- Gebruik maken van documenten
- Verplichte vermeldingen (tijdstip, ID, bijzondere omstandigheden)
- Lezen / voorlezen – verbeteren / toevoegen

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Oproeping als (niet aangehouden) verdachte

- Voor de aanvang van elk verhoor:
 - Kennisgeving feiten
 - Niet verplicht zichzelf te beschuldigen (*zwijgrecht light*)
 - Keuze verklaring af te leggen of te zwijgen (*zwijgrecht full*)
- Schriftelijke verklaring van rechten: '*letter of rights*'
- Voorafgaand vertrouwelijk overleg met een advocaat
- Recht op éénmalig uitstel van het verhoor
- Wordt geacht een raadsman te hebben geraadpleegd bij aanvaarding / bevestiging van de uitnodiging
- Recht op fysieke bijstand van een raadsman tijdens het verhoor
 - Doen of niet doen?

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 2: Pro Justitia

- Proces-verbaal tot vaststelling van inbreuken
 - Verbalisering door Inspectie TWW
 - Bijzondere bewijskracht (materiële vaststellingen) indien binnen de 14 dagen ter kennis gebracht van 'overtreder'
- Inspectie TWW heeft 'appreciatiebevoegdheid'
 - Verbaliseren of niet
 - Welke overtreders?
 - Welke inbreuken?
 - In de praktijk: bijna altijd na ernstig arbeidsongeval!
- Standpunt inspectie TWW ≠ Arbeidsauditoraat
 - Strafvervolgning blijft mogelijk, ook zonder Pro Justitia!

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 3: Arbeidsauditoraat / Openbaar Ministerie

- ▶ Inspectie TWW maakt strafdossier over (art. 65 SSw.)
 - Arbeidsauditoraat (O.M.)
 - FOD WASO – dienst administratieve geldboeten
- ▶ Arbeidsauditoraat beslist (art. 68 SSw.)
 - Strafvervolgning
 - Klassering zonder gevolg (> administratieve vervolging)
 - Minnelijke schikking / VSBG
 - Bemiddeling in strafzaken
 - Rechtstreekse vordering voor de arbeidsrechtba

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 4: Strafvervolgning (of niet)

- ▶ Procedure voor Correctionele Rechtbank
 - Normale regels van het straf(proces)recht zijn van toepassing
- ▶ Wettelijke basis?
 - Artikel 127 1° Ssw.
 - Artikel 418 - 420 Sw.
- ▶ Dagvaarding voor de strafrechter van:
 - WG / rechtspersoon, bestuurders en/of hiërarchische lijn, ...
- ▶ Forum voor de slachtoffers of nabestaanden
 - Mogelijkheid tot burgerlijke partijstelling voor de strafrechter

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 4: Strafvervolging

► Strafbaarstellingen

- **Art. 127 1° Sociaal Strafwetboek**

- Werkgever
- Lasthebbers
- Aangestelden

- **Art. 418 – 420 Strafwetboek**

- ‘Wie door onachtzaamheid de door of letsels heeft veroorzaakt’
- Dus: eenieder mist (1) fout (2) schade en (3) causaal verband

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Strafvervolgning op basis van het Sociaal Strafwetboek (Ssw.)

Artikel 127 1° Ssw.

“Onverminderd (...) wordt met een sanctie van niveau 3 bestraft :

*1° de **werkgever, zijn aangestelde of zijn lasthebber** die inbreuk heeft gepleegd op de bepalingen van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan;*

(...)

De inbreuken worden bestraft met een sanctie van niveau 4 wanneer ze gezondheidsschade of een arbeidsongeval tot gevolg hebben gehad voor een werknemer.”

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Welke straffen zijn van toepassing?

► Strafmaat in het Strafwetboek (Sw.)

- Artikel 418 – 420 Sw.
 - Letsels:
 - 8 dagen – 6 maanden en/of
 - 50 EUR – 500 EUR (400 – 4.000 EUR incl. opdecimen)
 - Overlijden:
 - 3 maanden – 2 jaar en/of
 - 50 EUR tot 1.000 EUR (400 – 8.000 EUR incl. opdecimen)
- N.B. *Boetes te vermeederen met opdecimen (sinds 01/01/2017: x 8)*

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

► Strafmaat in het Sociaal Strafwetboek, incl. opdecimen (x8)

Vóór Soc Sw.

- 8 dagen – 1 jaar en/of
geldboete 300 – 6.000 / 12.000 EUR
- Verdubbeling bij herhaling (3 jaar)

Na Soc. Sw.

Niveau 3:

Geen gevangenisstraf

Geldboete **1.600 – 16.000 EUR**

N.B. vóór 01/07/2024 max 8.000 EUR

Niveau 4:

6 maanden – 3 jaar

Geldboete **4.800 – 56.000 EUR**

Exploitatieverbod / bedrijfssluiting

Verdubbeling bij herhaling (3 jaar)

N.B. vóór 01/07/2024 max 48.000 EUR

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Fase 4: Strafvervolging

Multiplicator voor de rechtspersoon! (art. 41 *bis* Sw.)

➤ Niveau 3

- Geen gevangenisstraf
- **Idem: geldboete 1.600 – 16.000 EUR**

➤ Niveau 4

- 6 maanden – 3 jaar
- **Maximum geldboete: $2.000 \times 36 \times 8 = 576.000$ EUR**
- Exploitatieverbod / bedrijfssluiting
- Verdubbeling bij herhaling (3 jaar)

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

In de praktijk: hoe loopt het af?

Case 1 – Ernstig ongeval tijdens praktijkles

Case 2 – Ernstig ongeval van een stagiair

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Case 1: ernstig ongeval tijdens praktijklessen

- Praktijkoefening houtbewerking
- Leerling loopt blijvende letsels op aan de hand
- Het onderzoek
 - School maakt omstandig verslag op + geeft aan bij verzekering
 - Formele verhoren van directrice (bijstand tijdens verhoor)
- Pro Justitia lastens de school!
 - Niet lastens de directrice en/of lastens de leerkracht
- Klassering zonder gevolg door O.M.
 - Procedure voor Directie Administratieve Geldboeten (FOD Waso)
 - **Administratieve geldboete opgelegd**

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

Case 2: ernstig ongeval tijdens stage

- Stage van leerling in een productiebedrijf (elektrocutie)
- Het onderzoek
 - Omstandig verslag opgesteld door bedrijf
 - School doet aangifte bij arbeidsongevallenverzekering
 - Formele verhoren van de bedrijfsleiding, van de stagebegeleider, maar ook van de school (directie en leerkracht)
- Pro Justitia lastens het bedrijf én de bedrijfsleider (GB)
- **Strafvervolgning van het bedrijf/ stageplaats**
 - Geen strafvervolgning van de directie of van de stagebegeleider
 - Geen verbalisering, noch strafvervolgning van de school (bedrijf = werkgever in de zin van de Welzijnswet)

Conclusies – risico's op strafgebied

- Scholen dragen (ook) strafrechtelijk aansprakelijkheidsrisico's in het kader van hun welzijnsverplichtingen – diverse facetten
- Respecteer de wettelijke verplichtingen na een ernstig arbeidsongeval (aangifte bij verzekeraar, omstandig verslag, e.d.)
- Volg het strafonderzoek mee op – grondige voorbereiding van de verhoren is cruciaal!
 - Opgepast: leden van de 'hiërarchische' lijn kunnen/ zullen worden opgeroepen als 'verdachte'
- Strafrechtelijke verantwoordelijkheid is niet verzekeraar
> risk management kan enkel door aan preventie te doen!

VRAGEN?

Sara Torrekens

Advocaat - Vennoot

+32 476 50 91 23

sara.torrekens@johnjohn.law

www.johnjohn.law

JOHN JOHN

Your wingman in law